

Padleeventyr på Svalbard

Tekst og foto: Birgit Ryningen

Vi hadde bestemt oss for å padle rundt Spitsbergen denne sommeren. Det er ikke mange som har klart dette før oss – kun et par barske karer en gang for lenge siden. Litt flere har forsøkt uten å lykkes. Enda flere, ja ganske mange, snakker, men prøver ikke. Disse lykkes i alle fall ikke.

Det er stor forskjell på folk som snakker og folk som gjør. Vi kom oss ikke helt rundt denne øya, men vi har prøvd. Resultatet av forsøket ble en utrolig naturopplevelse: Ni uker utendørs, fugle- og dyreliv på nært hold, masse vær og ikke minst – en uforglemmelig tur!

Alt vi visste om været ble gjort til skamme da vi kom til Svalbard. Vi trodde at det ikke kunne blåse og være tåke samtidig. Det kan det – på Svalbard. Vi visste at været kunne skifte raskt ute på havet, men aldri hadde vi forestilt oss at været kunne skifte så raskt og så ofte som det gjør på Svalbard. Vi trodde at det ikke kunne blåse fra alle himmelretninger samtidig; men, jo, på Svalbard kaster vinden seg ned mot kajakkene fra alle himmelretninger samtidig. Det blåser fra Nordpolen, det blåser fra Ishavet og det blåser fra isbreene. Svalbard er i sannhet et underlig værphenomen.

Dårlig isår

Eventyret startet i Longyearbyen i vannrett snøvær. Endelig skulle vi ut på tur. Seks personer hadde brukt de to foregående årene på planlegging, organisering, trening og logistikk, hvorav logistikk var den mest krevende og den mest frustrerende biten av det hele.

I Longyearbyen var folk hyggelige og hjelpsomme, men de smilte litt av oss: "Dere skal padle rundt, ja... For mye is i år". Men det var ingen som kunne stoppe oss nå. Man gir da ikke opp før man har prøvd! Idet vi la ut fra Longyearbyen i hver vår gule kajakk var vi udødelige – vi var fri. Det var kaldt, det snodde og bølgene slo over kajakkene våre. Vi ble våte før vi nådde Isfjorden – og margekalde. Men aldri hadde livet vært bedre! Så skjedde det: Vinden løya, det slutta å snø og sjøen var rolig og speilblank. Vi padlet nordover og følte at dette bare var juks. Sol

hele døgnet. Vi begynte å tro at det var slik det var å være på Svalbard.

Forlandssundet blokkert

Nord i Forlandssundet møtte vi isen. Den lå landfast 3–4 mil nordover – akkurat slik som de lokale hadde opplyst oss om for bare noen dager siden. Vi ventet på isen i et par dager: Kanskje ville den forsvinne hvis vi bare kikket lenge nok på den? Havet var blikkstilte, ikke engang et lite drag av vind i luften. Da godværet begynte å vike og vinden begynte å blåse, innså vi at venting var fånyttet. Vi snudde båtene og padlet sørover. Forlandssundet var en blindvei, vi måtte rundt og på utsiden av Prins Karls Forland.

Etter å ha opplevd steikende sol, mer hissig vind, vår første isbjørn og blitt godvenner med selene som fulgte etter oss til havs og Svalbardreinen som fulgte etter oss på land, møtte vi igjen på isen. Hele Kongsfjorden var full av is. Ikke landfast is denne gangen, men store isflak. De lå tett i tett så langt øyet kunne se. Bølgene slo inn under isflakene og lagde en smattelyd – mange smattelyder på alle kanter. Å padle i drivisen er som å padle mellom sultne, levende, hvite ting... Isen lever, den beveger seg alltid mot båten, smatter og smeller. En kollisjon mellom en kajakk og et isflak resulterer alltid i at kajakken må vike – enda så gul og fin den er.

Etter en god natts søvn forsvant isen plutt

Vi kryssa 80° nord og bada i havet som ekte ishavsgaster. Det ble mye hyling og hvining da fire nakne kvinnfolk og to nakne mannfolk skulle under med hud og hår; men ishavsgaster ble vi alle mann – og damer.

selig og på magisk vis. Vi hadde fritt leide inn til Ny Ålesund. 16 dager fra Longyearbyen til Ny Ålesund, aldri har vel noen brukt så lang tid på denne strekningen?

Ferden nordover fortsatte og dagene gikk i hverandre. Været viste alle sine ansikter – gjerne på én gang. Det var tykk tåke med vind og det var tykk tåke med så blankt hav at man fikk høydeskrekk. Havet var klarere enn lufta. Mistet man konsentrasjonen på en slik dag, risikerte man å ta en halv eskimorulle. Man måtte hele tiden huske på hva som var opp og hva som var ned.

Nærkontakt

Midt ute i Woodfjorden havnet vi midt i en flokk med kvitnos. Havet kokte og sydet av fisk som hvalene jaget opp til overflaten. Over oss var det hvitt av måker som ville prøve fiskelykken. Yngve ville gjerne at Anders også skulle prøve fiskelykken med garnet sitt. Han ville gjerne ha fisk til middag. Heldigvis ble rådet ikke fulgt. Vibeke fikk en dag en måke i hodet – noe som førte til at hun utviklet en slags villdyraversjon, noe som knapt er å anbefale på Svalbard. Litt seinere fikk hun en lundefugl i nesa.

Etter at vi runda nordøstspissen og begynte å padle sørover ble med ett møtet med den lokale faunaen noe mer dramatisk. En dag med fint vær, padlet Yngve 15 meter foran oss andre og nynet på en Beatles-sang. Plutselig, og helt uten noe forvarsel fikk han en hvalrosstann gjennom forskottet på den gule kajakken sin. Yngve skreik, og vi som kom padlende rett bak så at Yngve med hud og

hår og kajakk ble løftet opp av vannet da verdens største hvalross dykket ned under båten hans. Padleåra gikk som trommestikker i løse lufta. Yngve, som er fra Molde, ropte: "I synk!" Så satte han kursen mot land i ekspresstid, og stoppet ikke før han og kajakken var langt inne på stranda. Den dagen ble ikke Yngve våt på beina når han skulle ut av båten sin.

Tung avgjørelse

Kajakken ble lappet etter beste evne, og vi måtte vente to dager på at epoxyen skulle herde. Det ble også noen dager til nord i Hinlopenstredet, da det plutselig blåste opp til storm. Det var riktignok bare en liten storm, men storm var det like fullt. Og mens det blåste som verst, kom isen. Den hadde ligget som en propp litt lengre sør, og nå kom den drivende opp til oss. På denne tiden hadde vi mottatt ismeldinger: "Fast is fra Hinlopen til Sørkapp, mye dravis, mange båter frosset fast i isen". Vi innså etter hvert at dersom vi skulle rekke frem til Longyearbyen i år, måtte vi ta den veien vi kom fra. Vi måtte snu.

Da vinden løya noe, dro vi tilbake den veien vi kom fra; med nyreparert båt og motivasjonen på bunn. I skrivende stund er det bare isbrytere som har klart turen rundt Spitsbergen i år. Verste isår på 30 år sies det.

Beslutningen om å snu var tung å ta, men den var nok riktig. Humøret steg ikke så fort på tross av at det ikke hjelper å sutre, men det steg. Vi krysset Wijdefjorden for andre gang. Denne gangen hadde vi motstrøm og brukte 5 timer og 15 minutter. Første gang-

en hadde vi vind og bølger imot og brukte 5 timer og 30 minutter. Det er ikke mange som har krysset den største fjorden på Svalbard to ganger og har brukt over 5 timer begge gangene. Etter en slik kryssing er man både dehydrert og tissetrengt når man kommer i land.

Vinden blåste fra nord, og siden det ikke er så mye mellom Nordpolen og Svalbards nordkyst, fikk vi en kald retur. Da vi rundet Nordvesthjørnet og vendte de kalde nesene våre sørover, dreide vinden og resten av returen hadde vi sterkere og mildere former for sørvestlig og nordvestlig kuling. Siden det ikke er så mye mellom Grønland og Svalbards vestkyst, blir bølgene store når det blåser vestavind – og enda større når det blåser vestakuling.

Det fryktede ordet...

En dag vi ble skylt på land på en klippefull strand klarte vi å gjøre mer ugagn enn vi hadde gjort på turen så langt: Anders brakk åra, Tone gikk rundt i en brytende bølge, Eva fikk hull i båten og Vibeke bøyde roret. Det var bare å reparere så godt det lot seg gjøre i regnet, varme opp Tone og fortsette ferden etter et værfast døgn eller to. På tross av vær og vind. På tross av at vi måtte snu. På tross av en vond rygg som gav tapt under en av de mange kampene vi hadde med værgudene. På tross av alt: Vi kom alle tilbake til Longyearbyen som venner og tidsnok til å rekke flyet tilbake til fastlandet. Vi har fått respekt for ord som: Brytende bølger, kuling, ville dyr – og det mest fryktede ordet av dem alle: Værfast!

Frister det å gjøre et forsøk på å runde Svalbard i kajakk sjøl – eller kanskje ta en kortere padletur i nord? Etter forrige års forsøk har Birgit noen tips som kan komme godt med i planleggingen. Dersom du synes det virker vågalt å legge i vei på egenhånd kan du bli med på en organisert tur i regi av en av Svalbards turoperatører.

Prøve sjøl?

Tekst: Randulf Valle
Foto: Anders Levoll

– **Hva av utstyr og forsyninger må en ha med seg fra fastlandet, og hva kan kjøpes på Svalbard?**

– Det meste kan kjøpes på Svalbard, men i motsetning til hva man skulle tro er ikke Longyearbyen spesielt billig. Det du slipper å betale i moms, legger de på som ”utgifter til frakt”. Utvalget er naturlig nok også begrenset. Det lønner seg derfor å ta med det meste utstyret fra fastlandet. Dersom man ankommer Svalbard med fly, er det en del ting man må kjøpe på Svalbard: Brennstoff (Svalbards strender er fulle av rekved og det går med mindre brensel til brenneren enn det man skulle tro), snublebluss og eventuelt ammunisjon til signalpistol. I tillegg kan det være lurt å kjøpe våpen på Svalbard. Det er mulig å leie våpen, men dersom man skal være ute i mer enn en måned, har man i følge våpenloven ikke lov å leie, man må med andre ord kjøpe sitt eget. Søk om våpentillatelse på ditt eget lensmannskontor i god tid før du skal dra. Av erfaring er det stor forskjell på hvor fort slike søknader blir behandlet. Dersom du skriver at du skal til Svalbard, bør søknaden gå igjennom. Har du i tillegg jegerprøve og reint rulleblad er søknaden normalt en formalitet. Det er mulig å kjøpe billige, brukte Mause i Longyearbyen (under 1.000 kr). Vi fikk også med

vanntette poser, som ikke var vanntette! Godt hjulpet av iherdig pussing holdt våpnene hele turen, på tross av at Mauseerne lå og badet i saltvann på dekk hver dag.

Nødpeilesendere, signalpistoler, ammunisjon og pussesaker til våpnene er alt veldig lett å få tak i Longyearbyen.

Snublebluss er det derimot litt mer kronglete å få tak i. Ring derfor for å bestille på forhånd! I tillegg til tradisjonelle snublebluss, brukte vi en eldrealarm, kjøpt på Clas Ohlson, i det ene hjørnet. Den begynner å ule når en splint blir trukket ut. Om den ville skremt en isbjørn vet vi ikke, men at vi våknet av den er vi helt sikre på!

– **Hva slags kajakk brukte dere og hvordan får en med båten til Svalbard?**

– Vi brukte modellen Sibir Expedition fra Cobolt Kayaks (www.coboltkayaks.com) Vi var veldig heldige og fikk sponset turen av NorCargo, som fraktet båtene våre + utstyr hele veien fra Trondheim til Longyearbyen og tilbake for en symbolsk sum. Det er også mulig å leie kajaker i Longyearbyen.

– **Hva har en på seg når en padler blant drivisen?**

– Vi hadde på oss padlebukse og padlejakke (som i teorien skulle vært vanntett), med

tykke lag med ullundertøy under. Vi ble sponset av ullundertøy-leverandøren Trico, og Trico ble en av våre beste venner på turen. Noen av oss padlet med long john av neopren, noe som nok både var varmere og i tillegg sikrere ved uhell. Siden vi ikke padlet med tørrdrakter, hadde vi heller ikke råd til å gå rundt...Havet rundt Svalbard holder en temperatur på maks 2°C, og et menneske overlever ikke lenge ved denne temperaturen. Padler man uten tørrdrakt, må man derfor være ekstra kritisk til hvilket vær man velger å padle i, og ikke minst krysse fjorder i.

– **Hva trenger en av tillatelser og forsikringer?**

– Alle ikke-fastboende som reiser rundt på Svalbard på egenhånd trenger en uthenteforsikring. I god tid før turen starter må man sende en så detaljert beskrivelse av turen som mulig til sysselmannskontoret. Sysselmannen vurderer risikoen med turen og så må man kjøpe en forsikring fra et vanlig forsikringsselskap. Her er det store forskjeller i pris mellom forskjellige selskaper. Forsikringen dekker henting av personer ved ulykker. For å bli hentet, må man bruke nødpeilesenderen.